

PRESSMEDDELANDE: Årets folkbildare och Årets förvillare utsedda

Föreningen Vetenskap och Folkbildning (VoF) har till **Årets folkbildare 2005** utsett författaren professor *Nils Uddenberg*. Han får priset för sina kunniga och tänkvärda beskrivningar av människan och hennes historia med utgångspunkt från såväl humaniora som biologi, och inte minst det evolutionära perspektivet. Nils Uddenberg är en inspirerande folkbildare och har medverkat i ett stort antal TV- och radioprogram med diskussioner om människan, filosofi och etik. Han har skrivit ett tjugotal böcker, bl.a. *Arvsdygden* (1998) och *Idéer om livet* (2003) som belönades med Augustpriset för bästa fackbok. Nils Uddenberg är docent i både psykiatri och empirisk livsåskådningsforskning och tilldelades år 2000 professors namn av regeringen. Utmärkelsen Årets folkbildare är förenad med ett penningpris på 20 000 kronor.

Till **Årets förvillare 2005** utses *Ella Bohlin*, ordförande i Kristdemokratiska Ungdomsförbundet (KDU), för hennes vilja att jämställa skapelsetro med vetenskap i svenska skolor. Bohlin intervjuades nyligen i tidskriften *Humanisten*, och sade då: ”Jag är kreationist. Men jag tycker inte att skolorna helt ska svänga om och ersätta Darwins lära med bibeln. Men jag tycker att man ska presentera båda förklaringarna utan att ta ställning för vilken av dessa läror som är korrekt.” Detta är en oansvarig hållning hos en person i hög politisk ställning.

Kreationism är en pseudovetenskap som försöker ersätta vetenskaplig naturhistoria med skapelsemodeller utan vetenskaplig grund. Kreationismen är populär bland fundamentalister. I USA är kreationismen stark, och dess företrädare försöker målmedvetet föra in sina idéer i det offentliga skolväsendet, vilket lett till åtskilliga strider i lokala skolnämnder. I december 2005 avgjordes ett uppmärksammat mål i Dover, Pennsylvania, när domaren fastslog att införandet av kreationism (i sin nyaste skepnad, ”Intelligent design”) i de naturvetenskapliga skolämnena strider mot USA:s författning genom att stödja en viss religion. I Sverige finns kreationism inom t.ex. pingströrelsen och Livets ord.

Kreationister arbetar främst genom att med lösryckta eller förfalskade citat, omedvetna och medvetna förvrängningar ge intryck av att evolutionen och andra vetenskapliga fakta och teorier som man inte tycker om skulle befinna sig i kris. Oaktat arbetssättet är kreationismen ovetenskaplig eftersom den inte kan producera testbara hypoteser.

Ella Bohlin är inte ensam om att vara politiskt engagerad kreationist, men det är ytterst ovanligt att en högt uppsatt svensk politiker ger offentligt stöd till kreationismen. VoF vill fästa uppmärksamhet på den potentiellt mycket stora skada det skulle innebära om hennes åsikter i denna fråga omsattes i praktiken. VoF önskar samtidigt framhålla att Bohlins utmärkelse inte är något ställningstagande från VoF:s sida beträffande hennes, KDU:s eller KD:s allmänna politiska uppfattningar. Inte heller är utmärkelsen en kritik av Bohlins privata tro. Vad VoF finner omdömeslöst är att i skolundervisning vilja jämställa denna tro med vetenskap.

Intervjun med Ella Bohlin i Humanisten finns tillgänglig på <http://www.humanisterna.se/Humanisten053.pdf>

Mer information om kreationismen återfinns på VoF:s sida om Årets förvillare 2001, Mats Molén: <http://www.vof.se/molen/>

Föreningen Vetenskap och Folkbildning (VoF) har till uppgift att främja folkbildning om vetenskapens metoder och resultat. Särskilt tar föreningen som sin uppgift att i en fri opinionsbildning bekämpa de felaktiga föreställningar som förekommer i frågor som kan avgöras vetenskapligt. En viktig del av den vetenskapliga folkbildningen är att klargöra vilka frågor som kan respektive inte kan avgöras med vetenskapliga medel. Föreningen försöker granska vilka vetenskapligt grundade argument som finns för – eller emot – kontroversiella fenomen som astrologi, healing, homeopati, slagrutor, telepati, UFO och så vidare. Föreningen är öppen för alla som stöder dess syfte. Allt arbete i föreningen sker ideellt. Föreningen ansluter sig till den politiska demokratins principer. Föreningen är partipolitiskt neutral och obunden i religiösa trosfrågor.

En definition av vetenskap är viktig: Vetenskap är det systematiska sökandet efter sådan kunskap som inte beror på den enskilde individen, utan som envar skulle kunna återfinna eller kontrollera. Pseudovetenskap är utsagor som inte är baserade på vetenskap men som framförs på ett sådant sätt att de skall ge intryck av att vara vetenskapligt grundade.

Föreningen utger tidskriften *Folkvett* och utser Årets folkbildare och Årets förvillare. Dessutom ordnas mötes- och föredragsverksamhet.

För ytterligare information, se www.vof.se, eller kontakta Jesper Jerkert, ordförande i VoF, tel. 08-280603 (hem), e-post j.jerkert@vof.se.

Föreningen kan också kontaktas på info@vof.se.

Tidigare utmärkelser

Årets folkbildare

- 2004: *Robert Aschberg* för att han gjort något så ovanligt i svenska medier som att kritiskt granska otroliga påståenden.
- 2003: *Marie Rådbo* för hennes engagerade arbete med att sprida kunskap om naturvetenskapens arbetssätt och resultat.
- 2002: *Olav Hammer* för hans balanserade och pedagogiska böcker om nyandlighetens historia och orsakerna till människors tro på pseudovetenskap.
- 2001: *Torbjörn Fagerström* för hans klargörande beskrivningar av biologi och betydelsen av grundforskning.
- 2000: *Gunilla Myrberg* för hennes oförtröttliga folkbildande insats som radiomedarbetare i medicinska frågor.
- 1999: *Georg Klein* för hans klarsynta och humanistiska beskrivningar av vetenskap, människor och kultur.
- 1998: *Zenon Panoussis* för hans självupppoffrande mod att lägga ut Scientologskrifter på Internet.
- 1997: *PC Jersild* för hans författarskap om människans natur.

- 1996: *Lilian Öhrström* för hennes undersökande journalistik om faran med "dolda minnen" för rättssäkerheten.
- 1995: *Harriet Svenhard* för hennes kamp mot auktoritära sekters tankeförtryck.
- 1994: *Bengt af Klintberg* för hans upplysningsverksamhet mot mytbildning och fördomar.
- 1993: *Hans-Uno Bengtsson* för hans förmåga att förena god underhållning med pedagogik på högsta nivå.
- 1992: *Peter Paul Heinemann* för hans verksamhet som radiodoktor.
- 1991: *Bodil Jönsson* som avmystifierat fysiken och gjort den begriplig.
- 1990: *Skalman* (tecknad av *Rune Andréasson*) för hans avslöjanden av fördomar och vidskepelse.
- 1989: *Gunnar Rossell* för hans medicinska journalistik
- 1988: *Klas Fresk* för hans insatser för Tom Tits experiment i Södertälje.
- 1987: *Hans Rehnvall* för hans populärvetenskapliga TV-program

Årets förvillare

- 2004: *Olle Johansson* för hans mångåriga, lika tvärsäkra som onyanserade varningar för allehanda negativa hälsoeffekter av elektromagnetiska fält.
- 2003: *Kanal 5* för programserien "Förnimmelse av mord", som bidragit till att sprida vanföreställningar och till att underlätta för charlataner att skaffa sig inflytande över andra människors liv.
- 2002: *NBV i Örebro län och dess chef Rosemarie Johansson* för att ha ordnat pseudovetenskapliga aktiviteter.
- 2001: *Mats Molén* för hans förnekande av evolutionen utifrån pseudovetenskapliga resonemang.
- 2000: *Susanna Ehdin* (numera *Sanna Ehdin*) för hennes hälsofarliga råd om kost och hälsa baserade på hennes vantolkningar av vetenskapliga studier.
- 1999: *Eva Moberg* för hennes vetenskapsfientliga idéer och okritiska propagerande för pseudovetenskap såsom telepati och healing och andra aktiviteter inom New Age.
- 1998: *Erland Lagerroth* för hans enträgna försök att göra en ytligt mystifierande attityd till naturvetenskapen akademiskt respektabel.
- 1997: *Länsarbetsdirektör Toni Ivergård* för att ha ansvarat för att arbetslösa skickas på New Age-inspirerade kurser.
- 1996: *Kommittén för det s.k. alternativa nobelpriset* (The Right Livelihood Award) som utsett en homeopat till ett prestigefyllt pris.
- 1995: *Nils-Axel Mörner* som med sina slagrutekurser pådyvlat studenterna sedan länge motbevisade myter.
- 1994: *Lotta von Arnold* för sina insatser i samband med den s.k. Peace in mind-festivalen.
- 1993: *Sassa Åkervall* för sin programserie om det övernaturliga i TV3.
- 1992: *Catrin Jacobs* för sina okritiska TV-program om astrologi.
- 1991: *Jens Tellefsen* som spridit vantolkningar och missförstånd om fysiken.
- 1990: *TV4* för programserien "Sjunde sinnet".
- 1989: *Den statliga alternativmedicinkommittén* som avstod från att ta reda på vilka positiva och negativa effekter som olika behandlingsmetoder har.
- 1988: *Amelia Adamo* för den okritiska journalistiken i Aftonbladets söndags- och hälsobilagor.
- 1987: *Dag Stålsjö* för sina okritiska TV-program om bl.a. evighetsmaskiner, slagrutor och fornsvensk historia.